

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

20/825-

17. desember 2021

Klage/innsigelse på NVEs tillatelse til opprusting av Stifoss kraftverk i Gjerstad og Risør kommuner

NVE har i vedtak av 18.02.2019 gitt AS Egelands Verk tillatelse til opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk i Gjerstad kommune. Vedtaket er påklaget av Arendal Jeger- og Fiskerforening og Naturvernforbundet i Arendal/Naturvernforbundet i Aust-Agder i fellesskap, NJFF Aust-Agder og Gjerstad Jeger- og Fiskerforening. Fylkesmannen i Aust-Agder og Vest-Agder (nå Statsforvalteren i Agder) har fremmet innsigelse til søknaden om Stifoss kraftverk.

NVE har vurdert klagen og innsigelsen uten å finne grunnlag for å omgjøre eget vedtak, og har sendt saken til departementet i brev av 21.04.2020.

Fossbergkraft AS overtok høsten 2019 AS Egelands Verk med tilhørende kraftverk og rettigheter, herunder Stifoss kraftverk.

1. Bakgrunn

AS Egelands Verk (EV) søkte 22.07.2016 om tillatelse til opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk i det vernede Gjerstadvassdraget. Det eksisterende Stifoss kraftverk ble etablert i 1939. Ifølge søknaden har dette en installert effekt på 0,76 MW og en årlig produksjon på 3,47 GWh. Kraftverket utnytter eksisterende reguleringer oppstrøms. Dagens kraftverk er i hovedsak det originale kraftverket fra 1939, og har ifølge søknaden betydelige driftsproblemer.

Et nytt Stifoss kraftverk vil utnytte det samme fallet i Stifoss på 15 m fra inntaket i Vasstøvatn, som er regulert med 1,5 m. Reguleringen skal beholdes uendret, sammen med reguleringen av flere vann lenger opp i vassdraget. Eksisterende dam og inntak skal benyttes, men det skal etableres ny vannvei og kraftstasjon. Største slukeevne vil bli 13 m³/s,

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energ- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Steinar Pettersen
22 24 61 39

som er en økning fra om lag 7,5 m³/s, og kraftverket vil få en installert effekt på 1,75 MW som vil gi en årlig produksjon på 6,5 GWh. Det nye kraftverket vil medføre en økning i årlig produksjon på 3 GWh.

EV søkte samtidig om å gjenoppta kraftverksdriften i det nedlagte Søndeled kraftverk. NVE behandlet sakene under ett og avsto søknaden om Søndeled kraftverk. Avslaget er påklaget. Departementet vurderer sakene i sammenheng, men fatter vedtak for hvert av tiltakene for seg.

Departementet oppsummerer her kort høringsuttalelsene knyttet til Stifoss kraftverk:

Gjerstad kommune har i høringsuttalelse kommet med saksopplysninger, særlig knyttet til kulturminner ved Stifoss, og opplyser at det er gitt tillatelse til rivning av en eldre teglsteinsbygning i området. Kommunen tar ikke stilling til konsesjonsspørsmålet. Risør kommune er positiv til nytt Stifoss kraftverk. Daværende Aust-Agder fylkeskommune (nå Agder fylkeskommune) er positiv til Stifoss kraftverk. Fylkesmannen i daværende Aust-Agder og Vest-Agder (nå: Statsforvalteren i Agder) har reist innsigelse til tiltaket begrunnet i at kunnskapsgrunnlaget er for dårlig utredet med tanke på avbøtende tiltak for å sikre trygg opp- og nedvandring av fisk. Arendal Jeger- og Fiskeforening understreker at det er viktig å etablere tiltaket på naturens premisser, som vil innebære at opp- og nedvandring av fisk må sikres, at det stilles krav om tilstrekkelig minstevannføring og en drift av kraftverket som hensyntar fisk. Friluftsrådet Sør stiller seg bak de vurderingene som er gjort av Arendal Jeger- og Fiskeforening. Forum for Natur og Friluftsliv Agder påpeker at de avbøtende tiltak som er foreslått i søknaden ikke er godt nok utredet, og ber NVE om å stille krav om en miljøplan dersom det blir gitt konsesjon. NJFF Aust-Agder er positiv til bygging av Stifoss kraftverk, og peker på at avbøtende tiltak vil være svært viktig. Naturvernforbundet i Arendal, Risør Jeger og Fiskeforening, Tryta, og Tvedestrand Jeger og Fiskeforening stiller seg bak høringsuttalelsen fra Arendal Jeger og Fiskeforening. Kjell Olav Masdalen m.fl. er positive til fortsatt kraftproduksjon i Stifoss, og peker på viktigheten av å bevare kulturminnene i området. Torbjørn Urfjell har merknader til reguleringen av Vassstøvann og mener det må settes krav som sikrer fiskevandring forbi Stifoss.

Departementet var på befaring av tiltaksområdet 24. september 2020.

2. NVEs vedtak

NVE har samlet for begge sakene oppsummert grunnlaget for tillatelsen til Stifoss kraftverk og avslag til Søndeled kraftverk som følger:

"AS Egelands Verk søker om reetablering av Søndeled kraftverk og opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk i Risør og Gjerstad kommuner i Aust-Agder. NVE har behandlet og vurdert sakene samlet.

Gjerstavassdraget er vernet, der vernegrnlaget i nedre del av vassdraget er friluftsliv og kulturminner. Dagens kraftverk på Søndeled og Stifoss og bygningene rundt er en del av de teknisk-industrielle kulturminnene som inngår i vernegrnlaget. NVE vurderer at

tiltakene ikke påvirker vernegrnlaget så lenge de teknisk-industrielle kulturminnene knyttet til tresliperiene dokumenteres.

Dam Søndeled er ca. 10 meter høy og regulerer Brøbøvann som strekker seg ca. 2 km innover i vassdraget. Slik NVE ser det er den største ulempen knyttet til Søndeled kraftverk utfordringer med fiskevandring og påvirkning av oppvekstområder for anadrom fisk. For Søndeled kraftverk er det foreslått bygging av fisketrapper slik at fisk kan vandre både fra Lagunen og elva, men det er ikke foreslått nok minstevannføring til å drifte tiltakene. For å drifte begge fisketrappene, ivareta smoltutvandring tilfredsstillende og drifte åleluke, må det slippes en større minstevannføring enn det som er planlagt. Dersom dammen på Søndeled fjernes blir Brøbøvann mer enn halvert i utstrekning og naturlig revegetering av reguleringssonen vil skje raskt. Elveløpet med sideløp blir da tilbakeført som gyte- og oppvekstområde for både laks og ørret.

Forbi inntaksdammen ved Stifoss er det planlagt slipp av minstevannføring, noe som ikke har vært et krav tidligere, og det er planlagt tiltak for nedvandring av ål. NVE mener at dette vil gjøre kraftverket miljømessig bedre enn tidligere kraftverk, men mener det er behov for en jevn minstevannføring hele året. NVE mener at Stifoss ikke er et naturlig vandringshinder for fisk i vassdraget, men vil ikke pålegge tiltak for å få anadrom fisk opp fossen da det er lite potensiale for gyte- og oppvekstområder i vassdraget ovenfor Stifoss.

Vannforekomsten Brøbøvann er i dag karakterisert som en sterkt modifisert vannforekomst med miljømål godt økologisk potensial. Fjerning av reguleringen på Søndeled vil sammen med slipp av tilstrekkelig minstevannføring forbi Stifoss bidra til å nå miljømålet for vannforekomsten.

NVE vurderer at kostnadene ved utbyggingene er på linje med andre vannkraftprosjekter. NVE vurderer ikke den bedriftsøkonomiske lønnsomheten. NVE har lagt vekt på at en opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon."

3. Klagene og innsigelsen

Innsigelsen frå Fylkesmannen i Aust-Agder og Vest-Agder

Det framgår av NVEs vedtak at det på innsigelsesmøtet med Fylkesmannen ble avklart at innsigelsen mot Stifoss kraftverk ville være løst dersom det ble satt krav i konsesjonen om etablering av fungerende tiltak for sikker nedvandring for ål og annen fisk, og tiltak for oppvandring av ål. Fylkesmannen mente søkers forslag til minstevannføring ville være akseptabel.

NVE mener at Fylkesmannens innsigelse i stor grad er imøtekommet, med krav om tiltak for sikker nedvandring av fisk. Det er etter NVEs vurdering ikke nødvendig med tiltak for oppvandring av ål, da Stifoss kraftverk ikke representerer et absolutt vandringshinder for ål.

Arendal Jeger- og Fiskerforening (AJFF) har med tilslutning fra Naturvernforbundet i Arendal og Naturvernforbundet i Aust-Agder påklaget konsesjonsvilkårene i brev av 11.03.2019, og har følgende merknader:

"Overordnet mener AJFF at:

- 1) *gitte konsesjonsregler tilknyttet Vannslipping ikke reflekterer et moderne manøvreringsreglement som ivaretar en bærekraftig bruk av Gjerstadvassdraget og det akvatiske miljøet, herunder anadrom fisk og ål som rødlisteart.*
- 2) *Offentlig beslutning av konsesjonssaken ikke imøtekommer Naturmangfoldloven (NML) §8 gjeldende konsekvensvurdering av innstilt minstevannføring.*
- 3) *Gjeldende konsesjon ikke vil imøtekomme offentlig krav om offentlig godkjent måloppnåelse av Vannforskriften hjemlet i Plan- og Bygningsloven.*
- 4) *Basert på standard naturforvaltningsvilkår skal det bygges en to-veis vandringsløsning for laks og sjøørret, i tillegg til vandringsløsning for ål, og gjennomføring av kompenserende tiltak for gyte- og oppvekstområder nedstrøms Stifoss kraftverk."*

AJFF har utdypet og konkretisert synspunktene i klagen. AJFF har i tillegg i e-post av 27.02.2019 gitt innspill til NVE etter konsesjonsvedtaket, før formell klage ble oversendt. I innspillet belyses det problemstillinger knyttet til vannstandsendringer nedstrøms kraftverket og i Vasstø vann, samt hvordan minstevannføringen kan økes og samtidig øke kraftproduksjonen.

Gjerstad Jeger og Fiskerforening/NJFF Aust-Agder har i brev oversendt 11.03.2019 klaget på NVEs vedtak som følger:

"...

For Kraftverket på Stifoss er det satt en minstevannføring på 280 liter pr. sekund, noe som vil være svært ugunstig. Om kraftverket på tørre dager i gytetiden kjører på fullt, kan det medføre at rogn blir liggende tørrlagt. Vi mener minstevannføringen må settes slik at en med sikkerhet unngår det, også i perioder med lite nedbør."

4. Innspill til departementet

I forbindelse med departementets befarings av tiltaksområdet, ble de som hadde uttalt seg til saken da NVE hadde denne på høring orientert om tiltakshavers oppdaterte planer for Sønedeled kraftverk. I den forbindelse har departementet mottatt følgende innspill/høringsuttalelser som relaterer seg til Stifoss kraftverk:

Fylkesmannen (nå: Statsforvalteren) i Agder mener at det ved driften av Stifoss kraftverk må utvises særlig aktsomhet ved lave vannføringer. Fortidsminneforeningen avd. Aust-Agder, Kjell-Olav Masdalen og Torgrim Landsverk er opptatt av at kulturminnene ved Sønedeled og Stifoss bevares, og mener at fortsatt drift av Stifoss kraftverk og gjenoppbygging av Sønedeled kraftverk vil være en nødvendig forutsetning for dette. AJFF mener det må settes krav til minste driftsvannføring i Stifoss kraftverk, samt at det må settes regler for hvor raskt opp- og nedkjøringen av kraftverket kan skje. Naturvernforbundet i Arendal mener det er viktig at elva nedenfor Stifoss ikke tørrlegges på noe tidspunkt.

5. Departementets merknader

Tillatelse til opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. vannressursloven § 25 første ledd. Tiltaket kan i tillegg bare tillates dersom hensynet til vassdragsvernet ikke taler imot, jf. vannressursloven § 35 nr. 5. Departementet vil drøfte de merknadene i innsigelsen og klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Forholdet til vassdragsvernet og rettslig utgangspunkt

Gjerstadvassdraget ble vernet i Verneplan I i 1973. Grunnlaget for vernet var Gjerstadvassdragets viktige funksjon i et variert landskap. Det ble pekt på vassdragets verdi for friluftsliv sammen med verdier i nedre del av vassdraget knyttet til industri og kulturmiljø som følge av utnyttelse av vannkraften i vassdraget.

Stortinget vedtok ved supplering av Verneplan for vassdrag i 2005 at det kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt mindre enn 1 MW i vernede vassdrag. I St.prp. nr. 118 (1991-92) om Verneplan IV for vassdrag ble det åpnet for å gi konsesjon til opprusting og utvidelse av kraftverk i vernede vassdrag, også til kraftverk med installert effekt på 1 MW eller større.

Kapittel 5 i vannressursloven omhandler vernede vassdrag og nasjonale laksevassdrag. Det følger av § 35 nr. 6 at ombygging av eksisterende anlegg som også innebærer utvidelser kan tillates hvis forholdene i vassdraget etter en samlet vurdering vil være miljømessig like gunstige som før ombyggingen.

EV har i brev av 17.11.2020 satt spørsmålstegn ved hvorvidt det er hjemmel for å kreve konsesjonsbehandling for gjenoppbyggingen av Søndeled kraftverk og opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk. Det vises til at vannressursloven § 66 tredje ledd første punktum, hvor det framgår at eldre vassdragstiltak som ikke trengte konsesjon etter tidligere vassdragslovgivning, kan drives videre uten konsesjon.

Ifølge vannressursloven § 66 første ledd gjelder loven også for vassdragstiltak som ble påbegynt før lovens ikrafttredelse. Bestemmelsene om vernede vassdrag i kapittel 5 legges derfor til grunn.

Ifølge vannressursloven § 35 første ledd framgår det at anlegg og virksomhet i vernede vassdrag som var i gang på vernetidspunktet, kan fortsette. Dette innebærer at dagens kraftverksdrift i Stifoss kan fortsette som tidligere. En utvidelse av Stifoss kraftverk forutsetter imidlertid at det er nødvendig med en avklaring av forholdet til vannressursloven, enten ved at utvidelsen vurderes etter bestemmelsen om konsesjonsplikt i § 18, eller at det søkes konsesjon etter § 8.

Det har ikke formelt vært foretatt en konsesjonspliktavurdering etter vannressursloven § 18, men departementet har fått opplyst fra NVE at EV på eget initiativ har søkt om konsesjon for opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk etter en forutgående dialog med NVE.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Den viktigste samfunnsnyttien med Stifoss kraftverk vil være produksjon av fornybar energi. Opprusting og utvidelse av kraftverket vil kunne bidra med en årlig produksjon på om lag 6,3 GWh gitt NVEs vilkår om slipp av minstevannføring. Utbyggingen vil kunne bidra til inntekter til søker og Gjerstad og Risør kommuner. Tiltakets kostnader er beregnet til 27 mill. kr justert til kostnadsår 2020, som gir en utbyggingspris på 4,29 kr/kWh.

Eksisterende Stifoss kraftverk er et eldre, nedslitt kraftverk. Departementet legger til grunn at hele produksjonen i et nytt Stifoss kraftverk må regnes som ny produksjon uten fratrukk av produksjonen i det eksisterende kraftverket.

Prosjektets inntektsside, representert ved nåverdien av prosjektet, inngår som et element i departementets samlede vurdering av prosjektets fordeler og ulemper. Departementet har gjort en beregning av nåverdien basert på oppgitte investeringskostnader, typiske driftskostnader på 4 øre/kWh, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik det er modellert av NVE fram mot 2040 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader har kraftverket positiv nåverdi når en legger NVEs basisprisbane til grunn. Usikkerheten i denne fasen er normalt betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper og forholdet til vassdragsvernet. I denne avveiningen vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt.

Fisk og fiske

Gjerstadvassdraget er et anadromt vassdrag med oppgang av laks og sjørret. Også ål vandrer opp vassdraget. Stifoss er absolutt vandringshinder for anadrom fisk, men ikke for ål.

I den samlede vurderingen av konsesjonssøknadene for Stifoss og Søndeled kraftverk er det gjennom høringen særlig rettet oppmerksomhet om fire forhold knyttet til anadrom fisk:

- Oppvandring forbi Stifosdammen
- Minstevannføring og driftsmønster for Stifoss kraftverk
- Senking av Brøbøvann med re-etablering av gyte- og oppvekstområder
- Tiltak for fiskevandring forbi Søndeled kraftverk

I vurderingen av Stifoss kraftverk tas det utgangspunkt i at departementet i eget vedtak i dag har opprettholdt NVEs avslag på Søndeled kraftverk. Når det gjelder de to siste kulepunktene, vises det til departementets vurdering i vedtaket om Søndeled kraftverk.

Oppvandring av fisk forbi Stifoss

Statsforvalteren og flere andre høringsparter mener det må stilles som vilkår at det må legges til rette for oppvandring av anadrom fisk og ål forbi Stifoss. NVE mener tilrettelegging for oppvandring av fisk vil ha begrenset nytte, og har i tillatelsen ikke gitt vilkår om etablering av fisketrapp. NVE peker på at eksisterende dammer oppstrøms er til hinder for videre oppvandring i vassdraget, og at det derfor er begrenset med gyte- og oppvekstområder. NVE har også pekt på at det av flerbruksplanen for Gjerstadvassdraget fra 1995 går fram at det lokalt ikke er et sterkt ønske at vassdraget skal reetableres som et anadromt vassdrag ovenfor Stifoss. NVE har med støtte av bl.a. Statsforvalteren i Agder, lagt til grunn at Stifoss ikke har vært et naturlig vandringshinder for anadrom fisk.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering og konklusjon om at det vil gi begrenset nytte å legge til rette for oppvandring av fisk forbi Stifoss. Det må etter departementets syn også legges vekt på at Stifoss uansett har vært vandringshinder for anadrom fisk i svært lang tid, og at et nytt Stifoss kraftverk ikke vil endre muligheten for oppvandring sammenlignet med dagens situasjon.

Minstevannføring og driftsmønster for Stifoss kraftverk

Eksisterende Stifoss kraftverk er bygget konsesjonsfritt, og det er ikke krav til slipp av minstevannføring.

5-persentilene ved Stifoss er beregnet til 181 l/s om sommeren og 936 l/s om vinteren. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 412 l/s. Tiltakshaver foreslo at det skulle slippes minstevannføring på 100 l/s om vinteren og 200 l/s om sommeren. NVE har satt som vilkår at det skal slippes en minstevannføring på 280 l/s hele året.

NVE har opplyst i klageoversendelsen at Statsforvalteren på innsigelsesmøte med NVE har gitt uttrykk for at tiltakshavers forslag til minstevannføring er akseptabel..

De øvrige klagerne anfører at minstevannføringen er satt for lavt for å sikre gyteforholdene for anadrom fisk, og at det vil være stor fare for stranding av fisk og tørrlegging/innfrysing av rogn ved rask nedkjøring av kraftverket. Det påpekes også i klagen fra AJFF det ikke er gitt en faglig begrunnelse for fastsettelsen av vilkåret om minstevannføring.

Departementet vil understreke at i vurderingen av konsekvensene av en opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk, vil nullalternativet være videre drift av dagens kraftverk, uten minstevannføring. Dette er også påpekt av Sweco AS, på vegne av tiltakshaver, i kommentarene til høringsuttalelsene. Departementet vil påpeke at konsesjonsmyndighetene tar stilling til utbyggingsplanene slik disse er utarbeidet av tiltakshaver og at konsesjonsvilkår for å bøte på ulempene ved tiltaket må stå i forhold til tiltakets størrelse og nytte.

NVEs vilkår om minstevannføring er innskjerpet i forhold til tiltakshavers forslag, og er begrunnet i hensynet til nedvandring av ål. NVE mener også at et vannslipp på 280 l/s hele

året vil være tilstrekkelig for å opprettholde gjennomstrømming i gyte- og oppvekstområdene nedstrøms i perioder med driftsstans i kraftverket.

Det akvatiske miljøet og forholdene for anadrom fisk nedstrøms Stifoss har vært påvirket av det eksisterende kraftverket siden 1939. Med vilkår om slipp av minstevannføring ved opprusting og utvidelse av kraftverket, vil forholdene nedstrøms forbedres ved at elva aldri vil tørrlegges. Departementet noterer seg at Statsforvalteren til NVE har gitt uttrykk for at omsøkt minstevannføring er akseptabel.

NVE har i klageoversendelse vist til at både naturforvaltningsvilkåret i post 5 og terskelvilkåret i post 8 gir mulighet for å pålegge tiltak for å ivareta det akvatiske miljøet og anadrom fisk, i tillegg til minstevannføringen. Dette har også tiltakshaver åpnet for i konsesjonssøknaden. Tiltakshaver har også åpnet for å utarbeide en miljøplan i samarbeid med miljømyndighetene og biolog for å optimalisere driften av kraftverket med hensyn på økologiske verdier.

Departementet mener NVEs vilkår vil ivareta hensynet til – og forbedre forholdene for - anadrom fisk sammenlignet med nåsituasjonen. Naturforvaltningsvilkåret og terskelvilkåret kan i tillegg bidra til å forbedre forholdene ytterligere.

Kulturminner og kulturmiljø

Kulturminnene knyttet til tidligere industrivirksomhet i nedre del av Gjerstadvassdraget inngår som en del av begrunnelsen for vern av vassdraget. Dette omfatter dermed også kulturminnene knyttet til utnyttelse av vannkraften.

Etableringen av Stifoss kraftverk innebærer at deler av det eksisterende kraftanlegg må fjernes. Dette innebærer at deler av kulturminnene fysisk vil gå tapt. NVE har imidlertid satt som vilkår at eksisterende anlegg og industrihistorie knyttet til dem skal kartlegges og dokumenteres før anleggsarbeidene kan starte. Graden av dokumentasjon skal avklares av tiltakshaver i samarbeid med Gjerstad og Risør kommuner og godkjennes av NVE.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av forholdet til kulturminner og kulturmiljø knyttet til Stifoss kraftverk. Departementet slutter seg også til tiltakshavers og flere høringsparters syn om at opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk vil gi tiltakshaver et bedre økonomisk fundament for ivaretagelse av kulturmiljøet ved Stifoss.

Forholdet til vannforskriften

Flere høringspartar har påpekt at det ved vurdering av søknadene om utbygging av Stifoss kraftverk og Søndeled kraftverk må legges vekt på vannforskriften og vannforvaltningsplanen for Agder.

Gjerstadvassdraget mellom Stifoss og utløpet ved Søndeled er i Vannforvaltningsplanen for Agder for 2016 – 2021 klassifisert som en "sterkt modifisert vannforekomst". Det er først og

fremst påvirkningsgraden fra dammer og vandringshindre som ligger til grunn for klassifiseringen.

NVE har drøftet forholdet til vannforskriften. Det er her vist til at det økologiske potensialet for vannforekomsten ikke er definert. Det vises til at det i Klima- og miljødepartementets godkjenning av planen er gitt utsatt frist for å nå miljømålet for vannforekomsten til 2027. NVE drøfter videre forholdet til vannforskriften § 12. I vedtaket har NVE konkludert med at samfunnsnyttan av Stifoss kraftverk er større en tap av miljøkvalitet som følge av tiltaket. NVE mener videre at ved å fjerne reguleringen som følger av Søndeled dam og slippe minstevannføring fra Stifoss, vil strekningen oppstrøms Søndeled dam kunne oppnå miljømålet "godt økologisk potensial".

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at slipp av minstevannføring fra Stifoss vil bidra til at miljømålet for vannforekomsten kan nås. Departementet vil legge til at eventuelle tiltak etter vilkårenes post 5 (Naturforvaltning) og post 8 (Terskler m.v.) vil bidra ytterligere til dette.

Oppsummering

Opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk vil årlig bidra med om lag 6,3 GWh fornybar kraft. Tiltaket har positiv netto nåverdi.

Gjerstadvassdraget ble vernet i Verneplan I i 1973. Friluftsliv og kulturminner er en del av vernegrnlaget. Det kan gis tillatelse til opprusting og utvidelse av eksisterende kraftverk i vernede vassdrag.

Departementet mener det må legges til grunn at vassdraget er anadromt opp til Stifoss, og det er ikke grunnlag for å stille krav om fisketrapp slik at anadrom fisk kan vandre videre opp vassdraget. Nytteverdien av et slikt tiltak ville også være begrenset.

Eksisterende Stifoss kraftverk er bygget konsesjonsfritt, og det er ikke krav om slipp av minstevannføring. Departementet mener vilkår om minstevannføring vil sikre vanndekket areal nedstrøms. I tillegg vil vilkårene om naturforvaltning og biotopjusterende tiltak kunne bidra til å forbedre forholdene for anadrom fisk og øvrig naturmangfold ytterligere.

Opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk vil kunne bidra til å ivareta kulturmiljøet i området. Det er også satt vilkår om at eksisterende anlegg og industrihistorie skal kartlegges og dokumenteres.

Etter en samlet vurdering finner departementet at fordelene ved opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk er større enn ulempene.

6. Departementets vedtak

Innsigelsen fra Statsforvalteren i Agder og klagen fra Arendal Jeger- og Fiskeforening, Norges Jeger og Fiskeforening Aust-Agder, Naturvernforbundet i Arendal/Aust-Agder og

Gjerstad Jeger- og Fiskeforening tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs tillatelse til opprusting og utvidelse av Stifoss kraftverk på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)
underdirektør

Steinar Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fortidsminneforeningen - Aust-Agder
Fossbergkraft AS
Gjerstad kommune
Kjell-Olav Masdalen
Norges vassdrags- og energidirektorat
Risør kommune

Adresseliste

Arendal Jeger og Fiskerforbund	Postboks 71	4801	ARENDAL
Aust-Agder Jeger og Fiskerforbund	Åsbieveien 16	4848	ARENDAL
Gjerstad Jeger og Fiskerforbund	Trymsvei 5	3960	STATHELLE
Naturvernforbundet i Agder			
Naturvernforbundet i Arendal			
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL